

1548 Waterschap Het Oudland van Zevenbergen, 1583-1971

- INLEIDING
- INVENTARIS
- 1 Bestuurlijke zaken
- 1.1 Algemeen
- 1.2 Bestuur
- 1.2.1 In het algemeen
- 1.2.2 Handelingen
- 1.2.3 Briefwisseling
- 1.3 Personeel
- 1.4 Administratie
- 2 Samenwerking
- 2.1 Met de gemeente Zevenbergen
- 2.2 Met andere waterschappen
- 3 Eigendommen
- 4 Financiën
- 4.1 Jaarrekeningen
- 4.2 Andere stukken
- 4.3 Waterschapslasten
- 5 Waterstaat
- 5.1 In het algemeen
- 5.2 Waterleidingen
- 5.3 Boezem
- 5.4 Bemaling
- 5.5 Dijken
- 5.6 Wegen
- 5.7 Werken van derden
- 6 Varia

INLEIDING

1548: ARCHIEF VAN HET WATERSCHAP 'HET OUDLAND VAN ZEVENBERGEN', 1583-1971.

INLEIDING

Het Oudland vormt het oudste onderdeel van de gemeente Zevenbergen. Het heeft in de 16e eeuw zijn bestaande begrenzing gekregen, terwijl het vrij zeker is, dat een eeuw tevoren de cultivabele oppervlakte veel kleiner was. Ofschoon bekend is, dat het land van Zevenbergen zwaar te lijden heeft gehad van de St. Elisabethsvloed van 1421, zijn toch weinig exacte gegevens beschikbaar over de juiste omvang van het land vóór deze ramp. Omstreeks 1530 is Cornelis van Zevenbergen begonnen met een plan van herbedijking, dat eerst voorzag in de stabilisatie van het Oudland, om vandaar uit in het westen en het noorden van de stad grote inpolderingen aan te vatten, waarvan de voornaamste tegen het einde van de 16e eeuw waren voltooid.

In 1495 had de polder reeds twee sluisen. De eerste, en vermoedelijk de oudste was de Blauwe Sluis, in de Haven aan de oostzijde van de stad gelegen. Zij heette ook de 'stads Blauwe Sluis'. In de Dwarsdijk, de beveiliging van het Oudland in het oosten, lag de tweede sluis, die waarschijnlijk bij een dijkage van 1541 is gelegd. In dit jaar liep de zeedijk als volgt: de Noorddijk, van de stads Blauwe

Sluis tot de nieuwe Koekoek, de Schenkeldijk tot de Dwarsdijk, de Zuiddijk van de Dwarsdijk naar Hazeldonk, de dijk op Hazeldonk bij de grote hoeve, de dijk van het Lamsgat naar de Dorstelaar en een dijk van de windmolen (in de stad) naar het Lamsgat. In 1569 besloeg de polder een oppervlakte van ruim 1000 bunders.

In het begin van de 16e eeuw spreken de bronnen enige malen over de schout en schepenen van het nieuwe land. Hugon Dircxs droeg in 1504 een betaling af wegens het 'vesten' van personen in het nieuwe land. Dezelfde schout 'van den nyen lande' bracht in 1505 de rentmeester van de heer naar de stad Breda. Een en ander wijst erop, dat onder het nieuwe land de aangeworven landerijen van het Oudland begrepen werden. In 1520 en 1525 worden nog schepenen van het nieuwe land genoemd. Nadien komen zulke duidelijke tekenen van een afzonderlijk bestuur niet meer voor. Wel zijn tot in de 18e eeuw (en zelfs nog later) zaken aan te wijzen, waar onder de éne jurisdictie van Zevenbergen onderscheid wordt gemaakt tussen de stad en het platteland. Dit laatste was weliswaar niet zelfstandig, doch in bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld op het gebied van de waterstaat, gedoogde het platteland niet méér bemoeienis van het stedelijk bestuur dan dat de drossaard als dijkgraaf werd aanvaard. Hij werd trouwens als zodanig door de heer aangesteld, niet door de stad. De ingelanden, die in de polder of het waterschap georganiseerd waren, hebben bepaalde zaken aan zich gehouden, bijvoorbeeld de omslagen voor de rijksbelastingen. Omgekeerd trachtte het stadsbestuur sommige uitgaven, die voornamelijk of uitsluitend ten behoeve van het platteland werden gedaan, op de ingelanden te verhalen, of vroeg het van te voren hun toestemming hiervoor. Andere voorzieningen werden door het platteland gevraagd onder aanbod dat de ingelanden de kosten op zich namen.

Een afzonderlijke regeling kwam in 1689 tot stand voor de waterbeheersing. De Haven van Zevenbergen was in feite de voornaamste afvoer, waarop de meeste polders loosden. Deze hadden er derhalve veel belang bij, dat het kanaal in goede toestand verkeerde. Het onderhoud van de Haven en de daarbij behorende werken, zoals havenkanten, bruggen, dijken en sluizen, was voor de stad een zware last. Het stadsbestuur schoof deze last af op de ingelanden, die van hun kant daartegen geen bezwaar hadden omdat zij dan ook het totale beheer van de Haven kregen. In die tijd was de betekenis van de Haven als scheepvaartweg reeds sterk teruggeslagen, zodat de belangen van de landbouw overheersten. Er werd een kollege van gecommiteerde ingelanden gevormd, dat volgens een bepaalde formule samengesteld was uit vertegenwoordigers van de belanghebbende polders (dit heeft zich later ontwikkeld tot het afzonderlijke waterschap van Haven en Sassen). In dit college speelde het Oudland de eerste viool, niet alleen omdat deze polder de oudste en grootste was, maar ook omdat hij het meeste belang had bij een goed beheer van de Haven. De secretaris van het Oudland hield de zaken van de gecommiteerde ingelanden bij, zodat men in het archief van het Oudland de besluiten en andere stukken van dit kollege vindt. In het gemeentearchief van Zevenbergen bevinden zich de rekeningen, door de magistraat krachtens de conventie van 1689 opgemaakt. Deze en andere van belang zijnde stukken zijn pro memorie in de inventaris vermeld.

Hazeldonk heet het gebied, in het zuiden van de gemeente Zevenbergen tegen de Mark aan gelegen. Een deel ervan heeft van oudsher tot de heerlijkheid van Zevenbergen behoord, doch het land tussen de Zuiddijk en de rivier de Mark ressorteert onder Terheijden. De grens berust op een zeer oude limietscheiding tussen Nassau en het land van Zevenbergen. De oudste kaart van de omgeving van Zevenbergen van ca. 1530 geeft hier een raai tussen de kerken van Gastel en van Geertruidenberg, die niet alleen de twee heerlijkheden scheidde, maar tevens de grens aangaf tussen Holland en Brabant. Deze grens is misschien afkomstig van de vroegere loop van de Mark, die ter plaatse noordelijker lag dan thans. Sommigen menen in de naam zelf van Mark de betekenis van grens te zien.

De landerijen van Hazeldonk ten noordwesten van de Zuiddijk hebben deel uitgemaakt van het Oudland van Zevenbergen, zeker nadat dit omstreeks 1530 was gekonsolideerd. De terreinen ten zuiden van de Zuiddijk tot aan de Mark, grondgebied van de prins van Oranje en ressorterend onder Terheijden, zijn aanvankelijk als uiterwaarden blijven liggen en successievelijk in gebruik genomen, zij het dat zij lang het natuurlijk winterbed van de rivier bleven. Het gebied was te onderscheiden in vier min of meer afzonderlijke delen: Crauwelsgors, Hazeldonk, Hokkenberg en Huigenpolder. Tegen het midden van de 17e eeuw treden zij als één waterschap naar voren. De oudste rekening van de polder dateert van de jaren 1637/42.

Sinds 1675 hadden deze polders hun afwatering via het Oudland van Zevenbergen. Hazeldonk en de Huigenpolder hebben zich nadien aan het waterschapsverband onttrokken. Het gehele gebied is in 1952 weer bij de (nieuwe) bemaling van het Oudland opgenomen. Het waterschap Crauwelsgros c.a. is bij besluit der Staten van Noord-Brabant d.d. 23 juli 1957 met ingang van 1 juli 1958 opgeheven, terwijl het gebied bij het Oudland van Zevenbergen werd gevoegd. Dit waterschap op zijn beurt werd

in 1971 opgeheven, om ondergebracht te worden in de nieuwe, grotere concentratie van meerdere waterschappen 'De Ham'.

Een deel van het archief van Crauwelsgors c.a. werd in 1964 aan het gemeentearchief van Zevenbergen in bewaring gegeven. De rest is daar later aan toegevoegd. Het archief van het Oudland is in 1966 in bewaring gegeven. Beide archieven zijn zeer onvolledig en zeer gehavend overgekomen. Zij zijn in (oorspronkelijk, mv) één inventaris beschreven, waarin uiteraard de twee bestanddelen gescheiden moesten blijven. Na de inventarisatie omvat het archief 3 strekkende meters.

Zevenbergen, mei 1974.

Na de in 1974 voltooide inventarisatie van de reeds op het Zevenbergse gemeentehuis berustende bescheiden (inclusief de stukken van het Crauwelgors 3 strekkende meter) is door de rechtsopvolger in de loop der tijd nog een omvangrijke hoeveelheid archiefbescheiden overgedragen (circa 6 strekkende meter). Deze zijn enkel nog via opschriften op de dozen toegankelijk.

Bij gelegenheid van de digitalisering van de inventarissen van waterschapsarchieven zijn de inventarissen van het Oudland van Zevenbergen en van Crauwelsgors in twee afzonderlijke inventarissen gewijzigd. De doorlopende nummering is gehandhaafd.

Oudenbosch, mei 2007
M. Voermans

INVENTARIS

1 Bestuurlijke zaken

1.1 Algemeen

1. Stukken betreffende de provinciale reglement op de waterschappen, 1846-1958. 1 omslag
2. Stukken betreffende de vaststelling van de keur, het reglement van het waterschap en van afzonderlijke verordeningen, 1862-1954. 1 omslag
3. Brief van het provinciaal bestuur over de afscheiding van een deel van het waterschap 'De Grote Spie', 1880. 1 stuk
4. Stukken betreffende de grens van het waterschap, o.a. met de Grote Zonzeelse Polder en het Crauwelsgors, 1953-1954. 2 stukken

1.2 Bestuur

1.2.1 In het algemeen

5. Stukken betreffende de benoeming van leden van het dagelijks bestuur (en van afgevaardigden van Haven en Sassen), 1945-1953. 1 omslag
6. Ontslagaanvraag van D. Nelemans als dijkgraaf, 1874. 1 stuk
7. Reglement van orde voor de vergaderingen van de stemgerechtigde ingelanden, 1904. 1 stuk

1.2.2 Handelingen

8. Notulen der vergaderingen van de ingelanden en het 'dijkkollege', 10 mei 1656-28 juni 1797. 1 deel

N.B.: Na de conventie van 1689 (folio 18v) en 1717 tussen de ingelanden van alle polders onder Zevenbergen inzake het verbeteren en onderhouden van Haven en Sassen is een kollege van gekommitteerde ingelanden gevormd. De notulen en besluiten van dit kollege zijn een tijdlang door de sekretaris van het Oudland ion dit register gehouden; zij staan in chronologische orde tussen de notulen van het Oudland. Gekommitteerde ingelanden beslisten niet alleen over waterstaatszaken doch over alle aangelegenheden, waarbij de ingelanden gezamenlijk betrokken waren, zoals de landsbelastingen, de financiële verhouding tot de stad, de funktionarissen van het platteland. Zie eveneens inv.nr. 25.

9-10. Notulen der vergaderingen van het bestuur, 1904-1920. 2 delen

9. september 1904-juli 1913
10. augustus 1916-december 1920.
N.B.: Vervolg zie inv.nr. 12.

11-12. Notulen van de algemene vergadering der ingelanden, 1846-1942. 2 delen

11. januari 1846-april 1883
12. maart 1883-juni 1942.
N.B.: Voorin een lijst van de bestuursleden, 1878-1946. Achterin een lijst van de bestuursleden van Haven en Sassen, 1886-1948.

13. 'Memorie of korte inhoud', van het resolutieboek 1658-1783, z.j. (ca. 1785). 2 katernen in één omslag

N.B.: De inhoud van de twee katernen is niet geheel gelijkloidend.

14. Stukken betreffende voorstellen voor de vergaderingen, het stemrecht en de vertegenwoordiging, 1888-1952. 1 omslag

15. Agenda's voor de vergaderingen, 1905-1953. 1 bundel

N.B.: De agenda's bevatten meestal de vast te stellen begroting en rekening.

16. Presentielijsten van de vergaderingen der stemgerechtigde ingelanden, gediend hebbend als uitdelingslijsten van de presentiegelden of als betalingslijsten voor het krozen van de waterleidingen, 1916-1951. 1 bundel

N.B.: Voor het merendeel zijn de stukken gelicht uit de bijlagen tot de rekeningen.

17. Lijsten van de stemgerechtigde ingelanden, 1913-1915, 1917, 1921, 1922, 1932-1955. 1 bundel

1.2.3 Briefwisseling

18-20. Minuten van verzonden brieven, 1873-1950. 3 delen

18. oktober 1873-april 1925
19. juni 1937-9 november 1946
20. 9 november 1946-juni 1950

1.3 Personeel

21. Stukken betreffende de machinisten, 1867-1954. 1 omslag

22. Instructie voor de sekretaris-penningmeester; concept, 1876. 1 stuk

23. Stukken betreffende de sekretaris-penningmeester, 1869-1951. 1 omslag

N.B.: Met enige partikuliere stukken van Ch. Damen.

24. Stukken betreffende het personeel in het algemeen, voornamelijk over salaris en pensioen, 1908-1958. 1 omslag

25. Stukken betreffende het ontslag van de arbeider J. Siereveld, 1932. 1 omslag

26. Stukken betreffende de opzichter, 1954. 1 omslag

1.4 Administratie

27. Inventaris van het archief, dat zich in de kast ten gemeentehuize bevindt, z.j. (ca. 1846), bijgehouden tot 1931. 1 katern

N.B.: De hierin beschreven stukken zijn genummerd 1-232. Meerdere beschrijvingen van rekeningen bevatten tevens een korte vermelding van de na het afhoren der rekening genomen besluiten.

28. Stukken betreffende de polderkast (voor het archief) ten gemeentehuize, 1915. 2 stukken

2 Samenwerking

2.1 Met de gemeente Zevenbergen

29. Resoluties van de gekommitteerde ingelanden, september 1708-september 1761. 1 deel

N.B.: Zie ook inv.nr. 8.

p.m. Rekeningen van ontvangsten en uitgaven, door de magistraat gedaan overeenkomstig de conventie van 3 mei 689, tussen magistraat en ingelanden gesloten, 1709-1774.

N.B.: Zie archief gemeente Zevenbergen, 1e afdeling, inv.nrs. 2007-2127.

p.m. Besluit van de ingelanden van het Oudland en de gekombineerde buitenpolders omtrent een insinuatie aan Jacob Simonides over de afrekening van de 7 stuivers per bunder, 1718.

N.B.: Zie archief gemeente Zevenbergen, 1e afdeling, inv.nr. 2140.

30-35. Kohieren en manualen over de omslag der 10 stuivers (of de daalder) per bunder, 1794-1804. 10 katernen in 6 omslagen

30. 1794

31. 1795

32. 1801 (2 katernen)

33. 1802 (2 katernen)

34. 1803 (2 katernen)

35. 1804 (2 katernen).

2.2 Met andere waterschappen

36. Opgave der polders onder Zevenbergen met de namen der bestuursleden, z.j. (ca. 1806). 1 stuk
37. Stukken betreffende het gebruik door het waterschap van een terrein van 'Haven en Sassen', 1939. 2 stukken
38. Stukken betreffende het heemraadschap van de Mark en Dintel en de verkiezing van hoofdingelanden uit het waterschap, 1941-1954. 1 omslag
39. Stukken betreffende de oprichting van het hoogheemraadschap van de Brabantse Bandijk, 1953. 1 omslag

3 Eigendommen

p.m. Besluit van de ingelanden van de Oude Polder, waarbij zij aan de pachters, omwille van de contributies en andere buitengewone lasten, vermindering van de pacht verlenen, te rekenen vanaf de inname van Breda, 26 maart 1583.

N.B.: Minuut in archief gemeente Zevenbergen, 1e afdeling, 'Politiek Boek', inv.nr. 19, folio 19v.

40. Stukken betreffende de (voorgenomen) heffing van het tiendrecht, afschriften, 1683. 1 omslag
41. Akten en stukken betreffende de verpachting van de visserij, 1914-1953. 1 omslag
42. Akten van verpachting van 's Herenwiede, de Koupolder, de Riethillen en de daarbij behorende kaden en gronden, bij de polder als boezem in gebruik, 1915-1950. 1 omslag
43. Stukken betreffende de brandverzekering, 1921-1955. 1 omslag
44. Stukken betreffende de afwikkeling van de oorlogsschade, 1941-1952. 1 omslag

4 Financiën

4.1 Jaarrekeningen

45-100. Begrotingen, rekeningen, met de bijlagen per dienstjaar verzameld, 1796-1956/57. 56 omslagen

N.B.: De serie is zeer incompleet bewaard gebleven.

p.m. (ca. 1671), fragment

N.B.: Zie archief gemeente Zevenbergen, 1e afdeling, inv.nr. 2136.

45. 1796
46. 1811
47. 1812
48. 1815
49. 1816
50. 1847
51. 1889
52. 1896
53. 1897
54. 1904/05
55. 1906/07
56. 1908/09
57. 1910/11
58. 1912/13

59. 1913/14
60. 1914/15
61. 1915/16
62. 1916/17
63. 1918/19
64. 1919/20
65. 1920/21
66. 1921/22
67. 1922/23
68. 1923/24
69. 1924/25
70. 1925/26
71. 1927/28
72. 1928/29
73. 1929/30
74. 1930/31
75. 1931/32
76. 1932/33
77. 1933/34
78. 1934/35
79. 1935/36
80. 1936/37
81. 1937/38
82. 1938/39
83. 1939/40
84. 1940/41
85. 1941/42
86. 1942/43
87. 1943/44
88. 1944/45
89. 1945/46
90. 1946/47
91. 1947/48
92. 1948/49
93. 1949/50
94. 1950/51
95. 1951/52
96. 1952/53
97. 1953/54
98. 1954/55
99. 1955/56
100. 1956/57

101. Stukken betreffende de begrotingen en rekeningen, 1907-1954. 1 omslag

4.2 Andere stukken

102. Stukken betreffende door het waterschap gesloten geldleningen, 1895-1953. 1 omslag

103. Processen-verbaal van opneming van kas en boeken, 1913-1952. 1 omslag

104. Register tot aantekening van de couponbelasting, 1934-1941. 1 deeltje

105. Staten van schulden en geldleningen, 1940-1944. 1 omslag

106. Stukken betreffende het beheer van de gelden, en de aansluiting van het waterschap bij de Fraude-Risico-Onderlinge van Gemeenten, 1941-1952. 1 omslag

107. Stukken betreffende de financiële controle door het Verificatiebureau van Nederlandse Gemeenten, 1950-1958. 1 omslag

108. Stukken betreffende de aansluiting van het waterschap bij 'Wet-Risico', 1951. 1 omslag

109. Stukken betreffende het sluiten van een rekening-courant-overeenkomst met de Boerenleenbank, 1952-1955. 1 omslag

4.3 Waterschapslasten

110. Kohier van het dijkschot, 1753. 1 katern

111. Lijst der klassificatie van de percelen voor de waterschapslasten, z.d. (ca. 1900). 1 stuk

112. Stukken van de rentmeester der prinsen van Arenberg omtrent diverse zaken van hun eigendommen, 1903-1911. 4 stukken

113. Stukken betreffende de tenaamstelling van eigendommen, reclames, e.d., 1907-1957. 1 omslag

114. Stukken betreffende de vaststelling van het kohier der waterschapslasten, 1914-1954. 1 omslag

115. Kohieren van de waterschapslasten en afzonderlijke omslagen, 1914/15-1958/59. 1 bundel

116. Register, bevattende de kadastrale tenaamstelling en omschrijving van de schotplichtige percelen, z.j. (ca. 1940), bijgehouden tot ca. 1958. 1 deel

5 Waterstaat

5.1 In het algemeen

117. Stukken betreffende de waterstaat in het algemeen, 1861-1937. 1 omslag

118. Stukken betreffende de door de provincie aan het waterschap verleende vergunningen tot het hebben van kunstwerken in of naast provinciale wegen, 1875-1952. 1 omslag

119. Stukken betreffende aan andere polders (o.a. Crauwelsgors en Huigenpolder) verleende medewerking bij de waterlossing, 1885-1954. 1 omslag

120. Begeleitend schrijven van Gedeputeerde Staten bij de vaststelling van de legger der waterkeringen, 1905. 1 stuk

121. Stukken betreffende de waterstaat van West-Brabant, scheepvaart, kanalenplan, werken van het heemraadschap van de Mark en Dintel, 1931-1948. 1 omslag

5.2 Waterleidingen

122-124. Stukken betreffende het toezicht op het onderhoud der waterleidingen, 1827-1958. 3 omslagen

122. 1827-1909

123. 1914-1939

124. 1940-1958

125. brief van de gemeente Zevenbergen (aan Haven en Sassen?) inzake het onderhoud van de Havenkanten, 1827. 1 stuk

126. Stukken betreffende de vervuiling van de Haven, 1859-1872. 1 omslag

127. Stukken betreffende het onderhoud van de waterleidingen ('schouwtrekken') en de verkoop van modder, 1870-1954. 1 omslag

128. Stukken betreffende de akkoorden met de gemeente Zevenbergen inzake de waterbeheersing in en rondom de kom der gemeente, 1865, 1866, 1869 en 1871. 1 omslag

129. Legger van de waterleidingen, 1877. 1 band

130. Stukken betreffende de waterlossing en de waterleidingen in het algemeen, 1877, 1904-1951. 1 omslag

131. Stukken betreffende het vaststellen van de legger der waterleidingen, 1878. 2 stukken

132. Stukken betreffende overeenkomsten met de suikerfabriek inzake trekking en lozing van water, en andere uit te voeren werken, 1886-1955. 1 omslag

133. Stukken betreffende geschillen tussen het waterschap en de gemeente Zevenbergen inzake de waterleidingen en riolen, 1915-1925. 1 omslag

134. Stukken betreffende het geschil tussen het waterschap en C. Wijtvlit te Langeweg over het dempen van een sloot, 1918-1921. 1 omslag

135. Stukken betreffende de Singelvlit; de waterversing, bemaling en de overdracht aan de gemeente Zevenbergen, 1926-1931. 1 omslag

136. Stukken betreffende de verbetering, in werkverschaffing, van de waterleidingen, 1938-1954. 1 omslag

137. Stukken betreffende de riolering van de Hazeldonkse Zandweg, en een overstort in het Zwanengat; met twee tekeningen, 1938-1954. 1 omslag

138. Stukken betreffende de verbetering van de waterleidingen, 1951-1955. 1 omslag

5.3 Boezem

139. Stukken betreffende het gebruik en het onderhoud van de Boezem, 1897-1954. 1 omslag

140. Stukken betreffende het plan van de gemeente Zevenbergen om een ziekenhuis te stichten op grond van de Boezem, 1904-1905. 2 stukken

141. Stukken betreffende de verkoop van de noordwesthoek van de Boezem aan de suikerfabriek, en de daarmee gepaard gaande verandering in de afwatering en de bemaling, 1912-1914. 1 omslag

142. Stukken betreffende de erfpacht van de gronden van de Boezem, 1915-1918. 1 omslag

143. Stukken betreffende de overdracht van de Boezem aan de gemeente Zevenbergen, 1949-1954. 1 omslag

5.4 Bemaling

p.m. Afschriften van akten en kontrakten tussen het bestuur van het Oudland en Adriaan Dingmans, de erfgenamen van Pieter van Wesel, Adriaan van Mourik en Gerrit Cornelis van Mourick, tot het stichten van een tweede windwatermolen aan de noordzijde van de Langeweg, 1752-1753. 2 stukken

N.B. Zie archief gemeente Zevenbergem 1e afdeling, inv.nr. 2141.

144. Stukken betreffende de windwatermolens, 1745-1749 en 1824. 1 omslag

145. Tekening (schets) van een sluis, z.j. (begin 19e eeuw). 1 stuk

146. Stukken betreffende het plan tot stichting van een stoomgemaal, 1882. 1 omslag

147. Stukken betreffende de oprichting van het stoomgemaal, 1882. 1 omslag

148. Stukken betreffende het onderhoud van het stoomgemaal, 1902-1908. 1 omslag

149. Stukken betreffende de vernieuwing van de stoomketel, 1908-1910. 1 omslag

150. Stukken betreffende de plaatsing van een nieuwe stoomketel in gemaal B aan de Langeweg, en het onderhoud, 1910-1913. 1 omslag

151. Stukken betreffende de vernieuwing van een stoomgemaal, ter vervanging van twee kleinere gemalen, 1913-1915. 1 omslag

152. Rekeningen over de rente en aflossing van de stichtingskosten van de beide gemalen, 1913-1931. 1 omslag

153. Stukken betreffende de uitvoering van grond- en waterwerken aan het stoomgemaal, 1916-1918. 1 omslag

154. Stukken betreffende het onderhoud van het stoomgemaal, 1926-1954. 1 omslag

155. Stukken betreffende de stichting van een nieuw gemaal, 1951-1959. 1 omslag

156. Stukken betreffende de uitvoering van een nieuw ontwateringsplan, de bouw van een elektrische gemaal en bijbehorende werken, 1952-1955. 1 omslag

157. Stukken betreffende het plan tot het plaatsen van een inmaalpomp, 1960. 1 omslag

5.5 Dijken

158. Aanbestedingen van het onderhoud van dijken en wegen, 1670-1671. 2 katernen

159. Stukken betreffende het onderhoud en de beplanting van dijken, 1844-1957. 1 omslag

160. Brief van de rentmeester der domeinen van prins Frederik inzake de beplanting van de Lamgatsedijk, 1850. 1 stuk

5.6 Wegen

161. Stukken betreffende de slechte toestand van de Langeweg, 1825. 1 omslag

162. Stukken betreffende de verbetering van de weg tussen Breda en Willemstad en de medewerking daarin van het waterschap ten aanzien van de Langeweg, 1836-1840. 1 omslag

163. Stukken betreffende de overdracht van de Langeweg aan de provincie en de beklinking van deze weg, 1847, 1848 en 1857. 1 omslag
164. besluit van de ingelanden tot de afstand van wegen en gronden aan de provincie voor de aanleg van een weg tussen Zevenbergen en Leru, concept, 1859. 2 stukken
165. Stukken betreffende de verbetering van het Molenwegje, 1861. 1 omslag
166. Stukken betreffende de begrinding van de Pootweg, 1866-1868. 1 omslag
167. Stukken betreffende de door het waterschap verleende vergunningen tot het hebben van voorwerpen in of aan wegen, 1877-1903. 1 omslag
168. Stukken betreffende een plan tot begrinding van diverse wegen van het waterschap, 1884-1888. 1 omslag
169. Stukken betreffende het pootrecht van de prins van Arenberg op de Voogdenweg, 1901. 1 omslag
170. Stukken betreffende de wegen in het algemeen, 1901-1959. 1 omslag
171. Stukken betreffende plannen tot verbetering van de wegen, 1903-1914. 1 omslag
172. Stukken betreffende het plan tot verharding van de Hamseweg, 1914. 1 omslag
173. Stukken betreffende de verlegging van wegen nabij de suikerfabriek; met een tekening, 1914-1915. 2 stukken
174. Stukken betreffende de door de provincie aan derden verleende vergunningen tot het hebben van duikers en uitwegen aan de provinciale wegen, 1915-1954. 1 omslag
175. Stukken betreffende de aanleg, in samenwerking met andere waterschappen, van een keiweg over de Zeedijk van Zwartenberg naar Langeweg, de Hamseweg en de Bloemendaalse Zeedijk, met een zijtak over de Schenkeldijk naar 'Het Zwarte Schaaap'; met drie tekeningen, 1919-1925. 1 omslag
176. Stukken betreffende het plan tot het verharden van de Lamgatsedijk, het opnemen en aflossen van een geldlening, 1928-1944. 1 omslag
177. Begrotingen, rekeningen, kasboeken, kohieren van de omslag ter financiering van de verharding van de Lamgatsedijk, 1929-1944. 1 bundel
178. Stukken betreffende de levering van materialen voor de verharding van wegens, 1930-1939, 1958-1959. 1 omslag
179. Stukken betreffende het geding tegen Luijck inzake diens weigering om zijn aandeel te betalen in de omslag der kosten van de verharding van de Lamgatsedijk, 1931-1932, 1942-1943. 1 omslag
180. Stukken betreffende de overdracht aan het rijk van een gedeelte van de Noorderlangeweg, 1938-1939. 1 omslag
181. Stukken betreffende de aanleg van rijksweg nr. 16 tussen Moerdijk en Princenhage, de door het waterschap verleende vergunningen, de overdracht van werken en gronden; met 7 tekeningen, 1938-1939. 1 omslag
182. Stukken betreffende door het waterschap aan de provincie te betalen vergoeding voor het onderhoud van wegen, 1940-1958. 1 omslag

183. Stukken betreffende het plan tot aankoop, door het waterschap van het rijk, van de Noord Langeweg en de Bloemendaalse Zeedijk, 1943-1944. 1 omslag

184. Stukken betreffende de overdracht aan de gemeente van een gedeelte van de Lamgatsedijk, 1950-1951. 1 omslag

185. Stukken betreffende de aankoop, door het waterschap van het domein, van de Noordlangeweg, 1951. 1 omslag

187. Stukken betreffende klachten in verband met de werken tot verbreding van de provinciale weg tussen de Drie Hoefijzers en Zevenbergen (de Langeweg), 1958-1959. 1 omslag

5.7 Werken van derden

188. Stukken betreffende de aanleg van de spoorlijn van Rotterdam naar Antwerpen en de door het waterschap verleende vergunningen tot het uitvoeren van de werken, 1853-1855. 1 omslag

189. Stukken betreffende de aanleg van de spoorlijn van Moerdijk naar Breda en de door het waterschap verleende vergunningen tot het uitvoeren van werken, 1861-1863. 1 omslag

190. Stukken betreffende de vergunning, aan de spoorwegen verleend, tot de doorgraving van de Noord Oudlandse dijk, 1874-1875. 1 omslag

191. Stukken betreffende de aan de PTT verleende vergunningen voor de aanleg van lijnen en kabels, 1876-1959. 1 omslag

192. Stukken betreffende de aan de NV Nederlandse Spoorwegen verleende vergunningen tot het uitvoeren van werken, 1878, 1902-1955. 1 omslag

193. Stukken betreffende verleende vergunningen aan de Waterleiding Mij 'Noord-West-Brabant', 1921-1957. 1 omslag

194. Stukken betreffende de aan de PNEM verleende vergunningen tot het leggen van kabels en de uitvoering van werken, 1926-1955. 1 omslag

195. Brief van de Staatsmijnen in Limburg over de aanleg van een gasleiding, 1949. 1 stuk

6 Varia

196. Stukken betreffende de levering van karren en paarden voor het Staatse leger, 1672-1675. 1 omslag

197. Stukken betreffende de inkwartiering van het regiment Van Coeverden, 1688. 1 omslag